

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 15 stycznia 2025 r.

Pozycja 17

POSTANOWIENIE

z dnia 22 października 2024 r.

Sygn. akt Ts 276/22*

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Piotrowicz – przewodniczący
Rafał Wojciechowski – sprawozdawca
Bartłomiej Sochański,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 22 listopada 2023 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej M.J.,

po s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 26 listopada 2022 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący) – reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru – wystąpił o zbadanie zgodności: 1) art. 394³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296; dalej: k.p.c.) z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1, art. 176 ust. 1, art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1, art. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji; 2) art. 394^{1a} k.p.c. w zakresie wyrażenia „pierwszej instancji” z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1, art. 176 ust. 1, art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1, art. 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 32 ust. 1 i 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji; 3) art. 394² § 1¹ pkt 3 k.p.c. „w zakresie w jakim nie obejmuje orzeczenia o odrzuceniu wniosku o wyłączenie” z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1, art. 176 ust. 1, art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1, art. 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 32 ust. 1 i 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji; 4) art. 50 § 2 pkt 1 k.p.c. z art. 45 ust. 1 Konstytucji; 5) art. 5 ust. 1, art. 8 ust. 2 oraz art. 15 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora

* Zob. postanowienie o odmowie nadania biegu z dnia 22 listopada 2023 r., opublikowane w OTK ZU B/2024, poz. 51.

i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843; dalej: u.s.n.p.s.) „w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości: a) zaskarżenia postanowienia Sądu o: – odrzuceniu skargi, – oddaleniu skargi, – odmowie zwolnienia od kosztów sądowych; b) możliwości wniesienia skargi na przewlekłość postępowania toczącego się wskutek wniesienia skargi na przewlekłość postępowania lub postępowania o ustanowienie pełnomocnika z urzędu”, z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 2; art. 45 ust. 1 w związku z art. 7; art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 1 i 2; art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1; art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1; art. 176 ust. 1 w związku z art. 2; art. 176 ust. 1 w związku z art. 7 Konstytucji „lub alternatywnie o uznanie w całości” przywołanej wyżej ustawy (u.s.n.p.s.) w takim samym zakresie za niezgodną z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 2; art. 45 ust. 1 w związku z art. 7; art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 1 i 2; art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1; art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1; art. 176 ust. 1 w związku z art. 2 i art. 7; art. 176 ust. 1 w związku z art. 7 Konstytucji.

Postanowieniem z 22 listopada 2023 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 4 grudnia 2023 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK). Podniósł, że:

1) nie można uznać, by zaskarżone w *petitum* skargi przepisy, z wyjątkiem:

– art. 8 ust. 2 u.s.n.p.s. były podstawą orzekania w sprawie zakończonej postanowieniem Sądu Okręgowego w K. (sygn. akt [...]) z 24 października 2022 r., jak również jakiegokolwiek orzeczenia wydanego w sprawie, w której skarżący wystąpił ze skargą o stwierdzenie przewlekłości postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym w T. (sygn. akt [...]); uznał, że w odniesieniu do tego postępowania skarga konstytucyjna i tak byłaby złożona z przekroczeniem ustawowego trzymiesięcznego terminu);

– art. 5 ust. 1 oraz art. 8 ust. 2 u.s.n.p.s. były podstawą postanowienia Sądu Najwyższego z 4 października 2022 r. (sygn. akt [...]);

2) skarga nie spełnia określonego w art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK wymogu wskazania wolności lub praw skarżącego oraz sposobu, w jaki jego zdaniem zostały one naruszone, a także określonego w art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK wymogu uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie;

3) zaskarżenie wszystkich przepisów u.s.n.p.s. stoi w opozycji z obowiązkiem skarżącego do wyodrębnienia zaskarżonej normy prawnej.

W zażaleniu z 11 grudnia 2023 r. (data nadania) skarżący wniósł o uchylenie postanowienia TK z 22 listopada 2023 r. i skierowanie skargi do rozpoznania.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK).

2. Przystąpiwszy do oceny wniesionego środka odwoławczego, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że kwestionowane postanowienie jest prawidłowe, a argumenty przytoczone w zażaleniu nie podważyły ustaleń przedstawionych w tym orzeczeniu i nie zasługują na uwzględnienie.

Zgodnie z orzecznictwem Trybunału zażalenie na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej powinno dotyczyć podstaw, na których odmowa ta była oparta. Przedmiotem postępowania zażaleniowego jest bowiem ustalenie ich prawidłowości.

2.1. W kwestionowanym postanowieniu Trybunał słusznie uznał, iż zaskarżone przepisy – poza art. 5 ust. 1 i art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843) – nie determinowały treści wskazanych przez skarżącego ostatecznych orzeczeń w sprawie objętej wniesioną skargą konstytucyjną. Żądanie kontroli w trybie skargi konstytucyjnej było więc oderwane od rozstrzygnięcia kształtującego prawa lub obowiązki skarżącego jako konkretnego, zindywidualizowanego podmiotu (zob. postanowienie TK z 3 czerwca 2020 r., sygn. SK 36/19, OTK ZU A/2020, poz. 23), co naruszało – wynikający z art. 79 ust. 1 Konstytucji – wymóg wykazania naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw o charakterze osobistym i bezpośrednim (zob. postanowienie pełnego składu TK z 10 marca 2015 r., sygn. SK 65/13, OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 35). Związku tego nie wykazano również w argumentacji przytoczonej w zażaleniu. Trybunał stwierdził więc, że skarżący nie przedstawił żadnej argumentacji podważającej poczynione w kwestionowanym postanowieniu ustalenia.

2.2. Odnosząc się natomiast do argumentów sformułowanych w zażaleniu, że – wbrew ocenie wyrażonej w postanowieniu z 22 listopada 2023 r. – „[w] sprawie nie występują braki formalne, nie powołano się także na okoliczność nie uzupełnienia braków formalnych, które faktycznie zaistniały (...). W zaskarżonym postanowieniu nie wykazano, a nawet nie próbowano wykazać aby skarga konstytucyjna posiadała braki formalne (...). Rozważania zaskarżonego postanowienia stanowią merytoryczną ocenę zarzutów skargi co jest niedopuszczalne” (s. 5-6 zażalenia), Trybunał uznał, że skarżący nie podważył skutecznie także i tej oceny. Trybunał w obecnym składzie przypomina, że nadanie skardze konstytucyjnej dalszego biegu uwarunkowane jest dochowaniem wymogów formalnych przewidzianych w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 53 u.o.t.p.TK. Określają one konieczne elementy, które musi obejmować skarga konstytucyjna. Ich brak uzasadnia wydanie zarządzenia wzywającego do ich usunięcia. Na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 2 u.o.t.p.TK – jeżeli braki formalne skargi konstytucyjnej nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie – Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Tryb ten miał zastosowanie w niniejszej sprawie. Jak stwierdzono w kwestionowanym postanowieniu, skarżący wniósł jedną skargę konstytucyjną obejmującą kilka spraw zakończonych wydaniem różnych orzeczeń. Jednak ani uzasadnienie skargi, ani wniesione zażalenia nie wskazały, w jaki sposób poszczególne za-kwestionowane w skardze przepisy doprowadziły do naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw skarżącego przez zdeterminowanie treści orzeczeń wydanych w poszczególnych sprawach objętych wniesioną skargą konstytucyjną. Tymczasem do zasadniczych elementów konstrukcyjnych skargi konstytucyjnej należy wykazanie, iż kwestionowany w skardze akt normatywny determinuje w sensie normatywnym treść danego orzeczenia przyjętego za podstawę skargi w tym jego aspekcie, w którym skarżący upatruje naruszenia przysługujących mu praw lub wolności o charakterze konstytucyjnym (postanowienie pełnego składu z 6 lipca 2005 r., sygn. SK 27/04, OTK ZU nr 7/A/2005, poz. 84). Niewykazanie związku zachodzącego między ostatecznym orzeczeniem o konstytucyjnych wolnościach lub prawach skarżącego a kwestionowaną w skardze normą prawną i tymi wolnościami lub prawami stanowi ujemną przesłankę procesową w postępowaniu w trybie skargi konstytucyjnej (zob. wyrok TK z 19 lipca 2022 r., sygn. SK 20/19, OTK ZU A/2022, poz. 52 oraz postanowienie TK z 6 czerwca 2018 r., sygn. SK 44/15, OTK ZU A/2018, poz. 37). Ciężar uzasadnienia zarzutu niezgodno-

ści kwestionowanego przepisu ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem spoczywa bowiem na skarżącym (zob. art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK oraz postanowienie pełnego składu TK z 22 lipca 2015 r., sygn. SK 20/14, OTK ZU nr 7/A/2015, poz. 115), a Trybunał, orzekając, związany jest wskazanym w skardze zakresem zaskarżenia (art. 67 ust. 1 u.o.t.p.TK). Dla tego zarządzeniem sędziego Trybunału z 9 maja 2023 r. skarżący został wezwany do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej m.in. przez wyjaśnienie, w jaki sposób kwestionowane przepisy naruszają jego wolności lub prawa oraz uzasadnienie niekonstytucyjności kwestionowanych przepisów (z powołaniem argumentów lub dowodów na ich poparcie). Pismo skarżącego z 29 maja 2023 r. (data nadania), stanowiące odpowiedź na otrzymane zarządzenie, nie doprowadziło jednak do usunięcia wskazanych braków. Z tego względu wydane zostało postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, a wniesione zażalenie nie podważyło podstaw tej odmowy. Skoro Trybunał, dokonując analizy formalnej skargi konstytucyjnej, dopatrywał się uchybień, które mogły zostać sanowane, to obowiązkiem skarżącego było wykonać wezwanie Trybunału z należytą starannością (zwłaszcza, że zarządzenie sędziego TK zawierało stosowne pouczenie w brzmieniu: „[w] przypadku nieuwspelnienia powyższych braków w wyznaczonym terminie, wydane zostanie postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu”). Trybunał słusznie zatem uznał, że zarządzenie sędziego TK nie zostało wykonane i że ten fakt już uzasadniał odmowę nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

2.3. We wniesionym zażaleniu skarżący zarzucił również, że „w toku wezwania do uzupełnienia braków formalnych strona wezwana została o wykazanie terminu doręczenia pisma z dnia 1 września 2022 r. w toku postępowania sygn. akt [...], podczas gdy pismo dotyczyło postępowania pod sygn. akt [...]. (...) Zarzut wniesienia w tym zakresie skargi objętej brakiem formalnym lub po terminie – jest zarzutem chybionym” (s. 4 zażalenia). Ustosunkowując się do niniejszego zarzutu, Trybunał zauważył, że w spornym postanowieniu na stronie 8 i 9 wykazano, dlaczego skarżący został wezwany do doręczenia wyżej wymienionego pisma – w skardze konstytucyjnej skarżący podniósł bowiem, że „[o]stateczna czynność[ć] w postaci pisma z dnia 1 września 2022 r. po którym to piśmie Sąd Okręgowy w K. zaprzestał procedowania w sprawie zostało doręczone skarżącemu w dniu 12 września 2022 r.”. Natomiast w piśmie z 29 maja 2023 r. stwierdził, że nie powoływał się na pismo Sądu Okręgowego w K. z 1 września 2022 r. W spornym postanowieniu – wbrew twierdzeniom skarżącego – nie stwierdzono, że brak udokumentowania daty doręczenia pisma z 1 września 2022 r. stanowi podstawę odmowy nadania skardze konstytucyjnej. Trybunał uznał natomiast, że skarżący w odniesieniu do tego postępowania nie wskazał, które orzeczenie uznaje za ostateczne. Zauważył przy tym, że nawet gdyby uznać, iż ostatecznym rozstrzygnięciem w tej sprawie było postanowienie z 3 lutego 2022 r. (sygn. akt [...]) czy postanowienie z 30 czerwca 2022 r. (sygn. akt [...]), to i tak skarga konstytucyjna w tym zakresie byłaby złożona z przekroczeniem ustawowego trzymiesięcznego terminu.

2.4. W złożonym zażaleniu skarżący wskazał, że w jego w ocenie „słusznie doszło w skardze konstytucyjnej do zaskarżeni[a] całej ustawy, skoro sposób jej stosowania narusza fundamentalne zasady państwa prawa (...) prawo podmiotowe skarżącego do rzetelnej procedury sądowej” (s. 12 zażalenia). Skład orzekający w niniejszej sprawie, w ślad za postanowieniem z 22 listopada 2023 r., przypomina, że na skarżącym – wbrew jego twierdzeniom – spoczywał obowiązek wyodrębnienia zaskarżonej normy, na podstawie której podjęto w jego sprawie rozstrzygnięcie prowadzące do naruszenia jego praw i obowiązków. Wypełnienie tej powinności pozwala zbadać, czy zachodzi powyższa zależność, a w konsekwencji czy skarżący jest uprawniony do złożenia skargi konstytucyjnej, będącej środkiem zaskarżenia o charakterze konkretnym. Fakt, że skarżący ma inne zdanie w tej kwestii, nie stanowi wystarczającej podstawy do wzruszenia wydanego postanowienia.

2.5. Na zakończenie – dla porządku – skład orzekający zauważył także, że wbrew twierdzeniom skarżącego w żadnej części uzasadnienia zaskarżonego postanowienia nie ma wypowiedzi Trybunału, w której stwierdziłby on, że niedopuszczalne jest połączenie kilku spraw w jedną skargę konstytucyjną. Jak wynika z kwestionowanego postanowienia – Trybunał odniósł się do każdego wskazanego przez skarżącego ostatecznego orzeczenia.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.